

5

Suomalaisten pk-yritysten ehdollisen konservatismiin yhteys tilintarkastuksen laatuun ja yritysten verosuunnittelukannustimiin

Tuomas Honkamäki, Markus Mättö, Hannu Ojala ja Henri Teittinen

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten ei-pörssilistautuneiden osakeyhtiöiden raportoinnin laatua mittaavaa ns. ehdollista konservatismia. Erityinen huomiomme kohdistuu tilintarkastuksen laadun ja verokannustimen rooliin ehdollisen konservatismiin esiintymiseen yhtiöiden tilinpäätöksissä. Pienimmän neliösumman regression ja noin 46 000 yrityksen aineiston avulla saadaan tukea ehdollisen konservatismiin esiintymisestä yleisellä tasolla ja verokannustimen vaikutuksesta siihen. Tilintarkastuksen laadun vaikutuksesta ehdollisen konservatismiin esiintymiseen ei saada empiiristä tukea. Tutkimuksen tulokset tuottavat uutta tietoa suomalaisten pk-yritysten verokannustimien, tilintarkastuksen ja ehdollisen konservatismiin välisistä yhteyksistä, mikä on kiinnostavaa yritysten taloudellisen informaation käytön ja valvonnan näkökulmista.

Avainsanat: Jaksotuserät, raportoinnin laatu, ehdollinen konservatismi, tilintarkastus, verosuunnittelu

Johdanto

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten pienten- ja keskisuurten osakeyhtiöiden ehdollista konservatismia. Ehdollinen konservatismi liittyy suomalaisessa kirjanpitoikäytännössä sovellettavaan varovaisuuden periaatteeseen ja kansainvälisiin raportointiperiaatteisiin. Kirjanpitolain (30.12.1997/1336, KPL) 3:3.2 mukaan:

”...tilinpäätöksessä on lupa ottaa huomioon ainoastaan tilikaudella toteutuneet voitot.” ja

”tilinpäätöstä laadittaessa on otettava huomioon kaikki taseen vastaavien poistot ja arvonalentumiset sekä velkojen arvonnäykset samoin kuin kaikki päätyneeseen tai aikaisempiin tilikausiin liittyvät, ennakoitavissa olevat vastuut ja mahdolliset menetykset, vaikka ne tulisivat tietoon vasta tilikauden päättymisen jälkeen.”

Ehdollisen konservatismiin soveltaminen ohjaa merkitsemään toteutuneet menot kuluksi heti, mutta tulot vasta kun ne ovat realisoituneet. Ehdollisen konservatismiin periaatetta käytetään yleisesti raportoinnin laadun mittarina (Ball ym. 2000). Sen soveltaminen rajoittaa osinkojen maksua, johdon palkkaukseen käytettävissä olevien varojen määrää, yrityksen arvoa laskevien investointien määrää ja helpottaa ulkopuolisten rahoittajien mahdollisuutta valvoa yrityksen toimintaa (Watts 2003; LaFond & Watts 2008). Ehdollisen konservatismiin taustalla on havaittu olevan verotuksellisia, vahingonkorvausriskiä ja johdon henkilökohtaisten hyötyjen saavuttamiseen liittyviä yhteyksiä ja se parantaa sopimustehokkuutta tilinpäätösinformaation ollessa osana sopimusehtoja (Ball & Shivakumar 2005; Ball ym. 2008). Sopimusten tehokkuuteen liittyvän ominaisuutensa vuoksi ehdollista konservatismia pidetään tavoiteltavana tilinpäätösinformaation ominaispiirteenä (Cano-Rodrigues 2010).

Tässä tutkimuksessa esitetään kolme hypoteesia, joista ensimmäisessä tarkastellaan, onko ehdollista konservatismia havaittavissa tarkasteltavana vuonna (vuosi 2021) suomalaisissa pk-yrityksissä. Toisessa hypoteesissa tarkastelun kohteena on, vaikuttaako tilintarkastuksen laatu ehdollisen konservatismiin määrään. Kolmannessa hypoteesissa keskitytään tarkastelemaan, vaikuttavatko yritysten verokannustimet ehdollisen konservatismiin määrään. Keskeisenä tutkimuksemme motiivina on lisätä ymmärrystä siitä, nouseeko ehdollisen konservatismiin mukaisessa tilinpäätösraportoinnissa esiin tilintarkastuksen laadun erot, ja miten verokannustimet vaikuttavat ehdollisen konservatismiin esiintymiseen. Tässä tutkimuksessa verokannustimen empiirisenä mittarina käytetään verotuksessa vahvistettuja tappioita.

Tutkimuksessa tilastollisessa toteutuksessa on keskeisessä roolissa Ball & Shivakumarin (2005) empiirinen malli, jolla on mahdollista mitata ehdollista konservatismia yhtiöissä, jotka eivät ole pörssilistautuneita. Tutkimusaineistossamme on 46 001 suomalaista yrityshavaintoa vuodelta 2021. Aineiston yrityksistä suurten tilintarkastus-

yhteisöjen (ns. Big4) asiakkaita on 8 020 ja pienempien tilintarkastusyhteisöjen (ns. ei-Big4) asiakkaita 37 981. Verokannustimia, verotuksessa vähennettäviä tappioita, on 13 638 yhtiöllä ja ne puuttuvat 32 363 yhtiöltä.

Käsillä olevan tutkimuksen empiiriset tulokset osoittivat, että suomalaisilla pk-osakeyhtiöillä on havaittavissa ehdollista konservatismia. Lisäksi havaittiin, että verokannustimet vaikuttavat ehdollisen konservatismiin määrään. Sen sijaan tilintarkastuksen laadun yhteydestä ehdollisen konservatismiin määrään ei saatu empiiristä tukea.

Teoreettinen tausta ja hypoteesien kehittäminen

Laskentatoimen kirjallisuudessa esiintyy kahdenlaista konservatismia, joista edellä määriteltiin ehdollinen konservatismi. Niin sanotulla ei-ehdollisella konservatismilla tarkoitetaan yleistä suuntautuneisuutta menojen nopeaan kuluksi kirjaamiseen (ks. Scott 2015). Ei-ehdollinen konservatismi ei huomioi sitä, onko taloudellinen arvonvähentyminen tapahtunut (Beaver & Ryan 2005). Suomessa paljon käytetty termi, varovaisuusperiaate, sisältää myös ei-ehdollisen konservatismiin.

Useat aiemmat tutkimukset ovat raportoineet, että ehdollista konservatismia on havaittu yritysten tilinpäätöksissä (Basu 1997; Ryan & Zarowin 2003; Dietrich ym. 2007), jolloin realisoitumattomat tappiot kirjataan aikaisemmin kuin realisoitumattomat voitot. Toisin sanoen ehdollisessa konservatismissa tarvitaan suurempaa varmuutta tuottojen kuin kulujen kirjaamiseen, eikä realisoitumattomia tuottoja merkitä tuloslaskelmaan. Ehdollisen konservatismiin avulla pyritään suojaamaan yhtiön sijoittajia (osakkeenomistajat ja rahoittajat) liian optimistiselta kavalta yhtiön kannattavuutta koskien. Tämä on tyypillinen lähestymistapa monissa kirjanpito- ja normistotieteissä, myös Suomessa. Esimerkki ehdollisesta konservatismista on vaihto-omaisuuden tai saamisten arvonalentuminen alimman arvon periaatteella, kun niiden taloudellinen arvo on pienentynyt.

Riippumatta siitä, onko kyse ehdollisesta vai ei-ehdollisesta konservatismista, konservatiivisella tilinpäätöksellä on monia positiivisia vaikutuksia (Bornemann 2018). Esimerkkejä siitä on informaation epäsymmetrian pienentyminen (Lara ym. 2014), agentti-päämies ongelman pienentyminen (LaFond & Watts 2008), toimitusjohtajan ylioptimistisuuden vähäisempi heijastuminen tilinpäätösinformaatioon (Ahmed & Duellman 2013), johdon ja omistajien välisen tiedon epäsymmetrian ja omistajien valvontatarpeen vähentyminen (Ahmed & Duellman 2007; Bona-Sanchez ym. 2011) sekä johdon riskinoton pienentyminen (Kravet 2014).

Hypoteesit

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että pk-yrityksillä ja pörssiyrityksillä on merkittäviä eroja muun muassa omistusrakenteessa, hallinnossa, johtamisessa ja palkitsemisrakenteessa, ja nämä erot vaikuttavat niiden taloudelliseen raportointiin (ks. esim. Ball & Shivakumar 2005). Pörssiyrityksille on ominaista, että omistus on hajautunutta. Pk-yrityksissä omistajat toimivat usein ylimmässä johdossa, omistus on tyypillisesti keskittynyttä ja osakkeenomistajilla on suurempi vaikutusvalta johtajiin joko heidän hallitusroolinsa tai muun vaikutusvallan kautta (Ball & Shivakumar 2005).

Yksityisillä yrityksillä ei myöskään ole yhtä laajoja raportointivaatimuksia kuin julkisesti noteeratuilla yhtiöillä, eikä niillä vähäisemmän omistuksen hajaantumisen vuoksi ole yhtä suurta kysyntää tilinpäätösinformaation korkealle laadulle kuin pörssilistautuneilla yrityksillä. Sen sijaan listautumattomissa yrityksissä verot ovat yksi tärkeimmistä raportointikannustimista (katso esim. Burgstahler ym. 2006).

Aiemmat pörssilistautuneita yrityksiä koskevat tutkimukset osoittavat, että mitä suurempi omistusosuus johdolla on yrityksestä, sitä tehokkaammin taloudellinen valvonta toimii ja johtaa siten myös parempaan raportoinnin laatuun. (Boubakri ym. 2005; Beuselinck & Manigart 2007). Sen sijaan ei-listautuneiden yhtiöiden raportointiin vaikuttava vahva kytkös veroraportointiin ei yleisesti kannustane ehdolliseen konservatismiin vaan tilikauden tuloksen raportointiin tilinpäätöksessä veroilmoituksen valintoja noudatellen (ks. esim. Ojala ym. 2020 ja Ojala ym. 2023). Lisäksi Ballin ja Shivakumarin (2005) mukaan pk-yritysten omistajilla on mahdollisuus saada olennaisia tietoja myös muiden kanavien kuin tilinpäätösraportoinnin kautta, mikä pienentää ehdollisen konservatismiin kysyntää pörssiyrityksiin verrattuna. Pk-yrityksissäkin tilinpäätösnormisto synnyttää kuitenkin veloitteen sisällyttää tilinpäätösinformaation ehdollista konservatismia. Edellä esitetyn perusteella muodostamme ensimmäisen hypoteesin, jonka suuntaa ei ennusteta:

H1: Pk-yrityksissä on havaittavissa ehdollista konservatismia

Tilintarkastustoimiston koko parantaa tilintarkastuksen laatua (DeAngelo 1981; Knechel ym. 2013). Laadun paraneminen on seurausta maineriskistä sekä vahingonkorvausriskistä. Jälkimmäiseen liittyy niin sanottu syvien taskujen hypoteesi, jonka mukaan isojen tilintarkastustoimistojen katsotaan saavan herkemmin syytteen kuin pienet tilintarkastustoimistot, koska isoilla tilintarkastustoimistoilla on enemmän varoja maksaa epäonnistuneesta tilintarkastuksesta (Palmrose 1988; Khurana & Raman 2004; Krishnan ym. 2017). Vaikka Suomessa on matala tilintarkastusriski, jolloin tilintarkastajia koskevat vahingonkorvausvaatimukset ovat epätodennäköisiä (Niemi ym. 2018), uskomme, että isot tilintarkastustoimistot suojelevat mainettaan, sillä heillä on enemmän menetettävää, jos tulee epäonnistumisia tilintarkastuksessa (Palmrose 1988; Khurana & Raman 2004; Krishnan ym. 2017). Toisaalta suuren

tilintarkastustoimiston parempi maksukyky vahingonkorvaustilanteessa vaikuttaa suotuisasti suurten tilintarkastustoimistojen kysyntään tilintarkastajaa valittaessa (Krishnan ym. 2017).

Suuret tilintarkastustoimistot pystyvät pienentämään yliarvostettuihin omaisuuseriin liittyvää vahingonkorvausriskiään edellyttämällä tilintarkastusasiakkailtaan ei-ehdollista konservatismia. Raportoinnin laadun kannalta ei-ehdollinen konservatismi on ongelmallinen, koska jo kertaalleen kuluksi kirjattua menoa ei voi enää kirjata uudelleen kuluksi tuloslaskelmassa silloin, kun kyseisen menon todellinen taloudellinen arvonalentuminen tapahtuu. Varmistamalla tilinpäätöksen ei-ehdollisen konservatismiin mukaisen tulkinnan, tilintarkastajat pienentävät riskiään tulla syyteyiksi virheellisestä tai ylioptimisesta informaatiosta.

Cano-Rodríguez (2010) toteaaakin ei-ehdollisen konservatismiin johtavan heikompaan tilinpäätösinformaation laatuun, koska ei-ehdollisissa konservatismissa hyväksytään kulukirjaukset ennen menon taloudellista arvonalentumista. Aiemmassa kirjallisuudessa tilintarkastajien on raportoitu varmistuneen, ettei taseen nettokäyttöpääoma ylitä sen jälleenhankintahintaa (Lu & Sapiro 2009) ja kannustaneen ei-ehdolliseen konservatismiin pienentääkseen maine- ja vahingonkorvausriskiään (Cano-Rodríguez, 2010). Tilintarkastajien suuntautuminen (ehdolliseen tai ei-ehdolliseen) konservatiiviseen tilinpäätösraportointiin parantaa tilintarkastuksen laatua (esim. Watts 2003 ym. 2016).

Louis (2005) poikkeaa valtavirran mukaisista tutkimuksista, jotka löytävät positiivisen yhteyden tilintarkastusyhteisön koon ja tilintarkastusasiakkaan raportoinnin laadun välille. Louis (2005) argumentoi tutkimuksessaan, että suuret tilintarkastusyhteisöt käyttävät parhaita tilintarkastusresurssejaan suurimpien (pörssilistattujen) asiakkaidensa tilintarkastuksessa ja lähettävät aloittelevat tilintarkastajat keräämään kokemusta pienempien tilintarkastusasiakkaidensa tilintarkastukseen. Louisin (2005) mukaan tämä voi johtaa siihen, että pienet tilintarkastusasiakkaat saavat pieniltä tilintarkastusyhteisöiltä laadukkaampaa ja parempaa tilintarkastuspalvelua. Edellä esitettyjen argumenttien perusteella muodostetaan toinen hypoteesi (jonka suuntaa ei ennusteta), joka koskee tilintarkastuksen laadun ja ehdollisen konservatismiin välistä yhteyttä:

H2: Tilintarkastuksen laadulla on yhteys ehdolliseen konservatismiin

Yritysten tuloksen ohjaamista koskevat raportointikannustimet liittyvät pääsääntöisesti verojen minimoimiseen, osinkoihin tai tarpeeseen esittää poikkeava taloudellinen tulos (Ball & Shivakumar 2005; Ball ym. 2008). Yksityisillä yrityksillä (erityisesti pk-yritykset) on vähemmän raportointiin liittyviä kannustimia (ks. esim. Burgstahler ym. 2006). Ojala ym. (2016) esittää lisäksi, että suomalaisten ei-pörssilistautuneiden yhtiöiden omistajajohtajat pitävät tärkeänä verottajan luottamusta yhtiöidensä rapor-

tointiin ja ovat siksi valmiita käyttämään tilintarkastusta tilanteessa, jossa tilintarkastus on vapaaehtoinen.

Konservatiivisen raportoinnin ja verokannustimien välistä yhteyttä on aikaisemmin tutkittu muilla kuin suomalaisilla aineistoilla (ks. esim. Watts 2003; Kim & Jung 2007; Qiang 2007). Koska kirjanpidon ja verotuksen yhteys on Suomessa kiinteä, yrityksillä on kannustin minimoida kirjanpidon tulos verojen pienentämiseksi. Edellisestä johtuen uskomme, että verovelvolliset yhtiöt käyttävät raportoinnissaan sekä ehdollista että ei-ehdollista konservatismia. Kolmas hypoteesi, jonka suuntaa ei enusteta, kuuluu seuraavasti:

H3: Verokannustimilla on yhteys ehdolliseen konservatismiin

Tutkimusaineisto ja käytettävät tilastolliset mallit

Tutkimusaineisto

Tutkimuksen empiirisenä aineistona käytetään suomalaisten yhtiöiden vuoden 2021 tilinpäätös- ja tilintarkastajätietoja Amadeus-tietokannasta. Ehdollisen konservatismiin laskemiseksi tietokannasta poimittiin lisäksi yhtiöiden nettokäyttöpääomaa koskevat tiedot myös vuodelta 2020. Aineisto rajattiin koskemaan EU:n määritelmän mukaisia pk-yrityksiä. Tällöin liikevaihto saa olla enintään 50 miljoonaa euroa, taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa ja henkilöstön lukumäärä saa olla enintään 250 (Tilastokeskus, 2022). EU:n määritelmän mukaisen kokoluokan valinta helpottanee tämän tutkimuksen tulosten myöhempää vertailua tulevaisuudessa toteutettaviin kansainvälisiin ehdollista konservatismia koskeviin tutkimuksiin. Tämän tutkimuksen aineistosta poistettiin kaikkein pienimmät yhtiöt, joilla ei ole tilintarkastusvelvollisuutta. Näillä yhtiöillä on täyttynyt enintään yksi seuraavista rajoista (sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella): 1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa, ja 3) henkilöstön lukumäärä keskimäärin yli kolme henkilöä (Tilintarkastuslaki). Näillä rajauksilla alustavaksi otoskooksi muodostui 71 275 yritystä. Otoksesta poistettiin lisäksi yritykset, joilta puuttui empiirisissä testeissä tarvittavia tietoja. Lopullisessa otoksessa on edellisten jälkeen 46 001 havaintoa.

Muuttujat

Analyyseissä käytetyt muuttujat on kuvattu taulukossa 1. Tutkimuksen keskeinen muuttuja on *JAKSOTUSERÄT*, joka on laskettu käyttö pääoman muutoksesta ja poistoista. Nettokäyttö pääoman muutos saatiin, kun vähennettiin 2021 nettokäyttö pääomasta vuoden 2020 nettokäyttö pääoma. Nettokäyttö pääomaan sisällytettiin positiivisina erinä: varasto, myyntisaamiset, muut lyhytaikaiset saamiset. Sitä vähentämään huomioitiin ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat. Poistoihin sisällytettiin myös arvonalennukset. *JAKSOTUSERÄT* ja kaikki muut jatkuvat muuttujat skaalattiin taseen loppusummalla, jotta analyysissä oli mahdollista vertailla toisiinsa eri kokoisia yhtiöitä.

Taulukko 1. Muuttujamäärittelyt

Nimi	Selite
<i>JAKSOTUSERÄT</i>	Tilikauden jaksotuserät / Taseen loppusumma ¹⁾
<i>BIG4</i>	Binäärimuuttuja: 0, jos yrityksen tilintarkastaja ei ole BIG4 ja 1, jos yrityksen tilintarkastaja on BIG tarkastaja
<i>VEROTAPPIO</i>	Binäärimuuttuja: =0, jos yrityksellä ei ole verotuksessa vähennettäviä tappioita ja =1muutoin.
<i>CFO</i>	Operatiivinen kassavirta/Taseen loppusumma
<i>NEGCF0</i>	Binäärimuuttuja: 0, jos CFO $\geq$ 0; ja 1, jos CFO<0
<i>VELKAANTUNEISUUS</i>	Pitkäaikaiset velat / Taseen loppusumma
<i>LNTASE</i>	Luonnollinen logaritmi taseen loppusummasta
<i>KASVU</i>	Liikevaihdon suhteellinen muutos
<i>SYKLI</i>	Liiketoimintasykli = Liikevaihto/Taseen loppusumma

1) Jaksotuserät = Δ Varasto + Δ Myyntisaamiset + Δ Muut lyhytaikaiset saamiset – Δ Ostovelat – Δ Muut lyhytaikaiset velat – Poistot ja arvonalennukset

Tutkimuksen selittävät hypoteesimuuttujat ovat tilintarkastuksen laatua mittaava *BIG4* ja verokannustinta mittaava *VEROTAPPIO*. *BIG4* muuttuja saa arvon 1, mikäli yhtiön tilintarkastaja kuuluu nk. Big4-yhtiöihin ja on 0 muutoin. *VEROTAPPIO* saa arvon 1, mikäli yhtiöllä on verotuksessa vähennettäviä tappioita (päättäneen tai sitä edeltävän tilikauden kirjanpidollinen tulos on negatiivinen, mahdolliset aiemmat verotappiot jätämme huomiotta) ja on 0 muutoin.

Ehdollisen konservatismiin mallin keskeisiä muuttujia ovat operatiivinen kassavirta (*CFO*) sekä binäärimuuttuja negatiiviselle kassavirralla (*NEGCF0*). Malliin sisällytetään samat maakohtaiseen tutkimukseen soveltuvat kontrollimuuttujat kuin aiemmassa Peek ym. (2010) tutkimuksessa, jonka mallin valintaa seuraamme muutoinkin. Kontrollimuuttujiamme ovat yrityksen koko, velkaantuneisuus, kasvu ja liiketoimintasykli. Yrityksen koko (*LNTASE*) on luonnollinen logaritmi taseen loppusummasta, velkaantuneisuus (*VELKAANTUNEISUUS*) on pitkäaikaisten velkojen suhteellinen osuus taseen loppusummasta, kasvu (*KASVU*) on määritelty liikevaihdon suhteellise-

na muutoksena ja liiketoimintasykli (SYKLI) on määritelty liikevaihdon ja taseen loppusumman suhteena. Myös muissa ehdollista konservatismia käsittelevissä tutkimuksissa on käytetty saman tyyppisiä kontrollimuuttujia. Esimerkiksi Cano-Rodríguez (2010) käyttää kontrollimuuttujina kokoa, velkaantuneisuutta ja kasvua.

Menetelmät

Ennen hypoteesien testaamista teemme aineistomme muuttujille t-testit (binääristen) hypoteesimuuttujien suhteen. Taulukoissa 2 ja 3 on esitetty osa-aineistojen *BIG4* ja *ei-BIG4* (taulukko 2) sekä *VEROTAPPIO* ja *ei-VEROTAPPIO* (taulukko 3) keskiarvot ja keskiarvoerojen t-testit. Tämän jälkeen aineiston muuttujille on tehty korrelaatiomatriisi (taulukko 4). Hypoteesin testaamiseen on käytetty samankaltaista regressiomallia kuin Peek ym. (2010) tutkimuksessa. Malli pohjaa periaatteeltaan Basun (1997) ja Ball ja Shivakumarin (2005) ehdollisen konservatismiin malleihin. Mallin ideana on testata omistajien tulevien odotusten oikea-aikaisuutta nykyisten kassavirtojen perustella. Tässä yksityisille yrityksille kehitellyssä mallissa omistajien odotuksia tarkastellaan tilinpäätöksen tuottaman informaation (jaksotuserien suhteellinen määrä) riippuvuutta hyvistä ja huonoista uutisista (positiiviset ja negatiiviset kassavirrat). Regressioyhtälö on esitetty kaavassa 1.

$$\begin{aligned}
 \text{JAKSOTUSERÄ}_t & & (1) \\
 &= \beta_0 + \beta_1 \text{CFO}_t + \beta_2 \text{NEGCF}_t + \beta_3 \text{NEGCF}_t \times \text{CFO}_t \\
 &+ \sum_{k=1}^K V \times (\beta_{0k} + \beta_{1k} \text{CFO}_t + \beta_{2k} \text{NEGCF}_t + \beta_{3k} \text{NEGCF}_t \times \text{CFO}_t)
 \end{aligned}$$

Tulokset

Keskiarvotestit

Taulukossa 2 on vertailtu osa-aineistojen (*Big4* ja *ei-Big4*) keskiarvoja. Taulukosta nähdään, että melkein kaikkien muuttujien keskiarvot poikkeavat toisistaan 99 % merkitsevyydestä. *Big4*-asiakkaat ovat *ei-Big4*-asiakkaisiin verrattuna suurempia taseen loppusummaltaan, niillä on enemmän tappioita verotuksessa, ne ovat velkaantuneempia ja negatiivisen kassavirran osuus on niillä suurempi. *Big4*-asiakkailta on pienempi operatiivinen kassavirta, pienempi operatiivisen syklin mittarin arvo ja niillä on vähäisempi kasvu kuin *ei-Big4*-asiakkailta. Jaksotuserien määrässä ei ole merkitseviä eroja *Big4*- ja *ei-Big4*-asiakkaiden välillä.

Suomalaisten pk-yritysten ehdollisen konservatismiin yhteys tilintarkastuksen laatuun ja yritysten verosuunnittelukannustimiin

Taulukko 2. Kuvailevat tunnusluvut BIG4 tarkastajan mukaan. T-testi keskiarvoeroille (n = 46 001)

	BIG4=0 (n=37981)		BIG4=1 (n=8020)		t	p
	Keskiarvo	Keskihajonta	Keskiarvo	Keskihajonta		
<i>JAKSOTUSERÄT</i>	-.034	.189	-.036	.174	.80	.429
<i>CFO</i>	.119	.155	.092	.162	13.90	<.001
<i>NEGCF0</i>	.131	.338	.173	.378	-10.50	<.001
<i>VELKAANTUNEISUUS</i>	.178	.178	.189	.255	-3.65	<.001
<i>LNTASE</i>	6.378	6.377	7.699	1.520	-85.20	<.001
<i>KASVU</i>	.180	.180	.136	.474	6.70	<.001
<i>SYKLI</i>	1.935	1.935	1.775	1.413	9.25	<.001
<i>VEROTAPPIO</i>	.291	.454	.320	.466	-5.05	<.001

Muuttujakuvaukset taulukossa 1

Taulukossa 3 on testeissä käytettyjen muuttujien keskiarvoja vertailtu sen mukaan, onko yrityksillä verotuksessa vähennettäviä tappioita. Verotappioita omaavat yhtiöt ovat pienempiä taseen loppusumman, jaksotuserien absoluuttisen arvon, syklisyyttä kuvaavan mittarin arvon ja kassavirran osalta verrattuna yhtiöihin, joilla ei ole verotappioita. Verotappioilla omaavilla yhtiöillä on enemmän negatiivista kassavirtaa ja ne ovat enemmän velkaantuneita. Kasvun osalta vertailuryhmien välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja keskiarvoissa.

Taulukko 3. Kuvailevat tunnusluvut VEROTAPPIOON mukaan. T-testi keskiarvoeroille (n = 46 001)

	VEROTAPPIO=0 (n=32363)		VEROTAPPIO=1 (n=13638)		t	p
	Keskiarvo	Keskihajonta	Keskiarvo	Keskihajonta		
<i>JAKSOTUSERÄT</i>	-.003	.160	-.107	.223	56.15	<.001
<i>CFO</i>	.133	.145	.069	.172	41.50	<.001
<i>NEGCF0</i>	.090	.285	.252	.434	-47.20	<.001
<i>VELKAANTUNEISUUS</i>	.142	.201	.271	.284	-54.85	<.001
<i>LNTASE</i>	6.708	1.312	6.371	1.432	24.45	<.001
<i>KASVU</i>	.172	.489	.174	.662	-.30	.782
<i>SYKLI</i>	1.841	1.323	2.065	1.576	-15.70	<.001
<i>BIG4</i>	.169	.374	.188	.391	-5.05	<.001

Muuttujakuvaukset taulukossa 1

Korrelaatiot

Taulukossa 4 on esitetty tutkimuksessa käytettyjen muuttujien korrelaatiokertoimet. Jaksotuserillä ja operatiivisella kassavirralla on voimakas negatiivinen korrelaatio (-0,574). Tämä johtuu siitä, että jaksotuserät, erityisesti käyttöpääoman muutos, tasea kassavirrassa tapahtuvia muutoksia (Dechow ym. 1994). Jaksotuserät korreloivat myös negatiivisen kassavirran (0,278), velkaantuneisuuden (-0,138), taseen loppusum-

man (0,084), kasvun (0,200), syklin (-0,046) ja verotappion (-0,253) kanssa. Big4 ja verotappion välinen korrelaatiokerroin on 0,023.

Taulukko 4. Korrelaatiomatriisi. Pearsonin korrelaatiokertoimet ja 95 % merkitsevyytasot. (n = 46 001)

Variables	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
(1) JAKSOTUSERÄT	1.000								
(2) CFO	-0.574*	1.000							
(3) NEGCF0	0.278*	-0.580*	1.000						
(4) VELKAANTUNEISUUS	-0.138*	-0.148*	0.167*	1.000					
(5) LNTASE	0.084*	-0.117*	0.024*	0.071*	1.000				
(6) KASVU	0.200*	-0.016*	0.046*	0.035*	0.016*	1.000			
(7) SYKLI	-0.046*	0.058*	0.007	-0.162*	-0.356*	0.119*	1.000		
(8) BIG4	-0.004	-0.065*	0.047*	0.017*	0.369*	-0.031*	-0.043*	1.000	
(9) VEROTAPPIO	-0.253*	-0.190*	0.215*	0.248*	-0.113*	0.001	0.073*	0.023*	1.000

* $p < 0.05$, Muuttujakuvaukset taulukossa 1

Regressioanalyysit

Taulukossa 5 on esitetty regressiomallin (1) tulokset koko aineistolle. Sarakkeessa 1 on esitetty perusmalli ilman kontrollimuuttujia ja sarakkeessa 2 kontrollimuuttujat on lisätty malliin. Taulukon 5 sarakkeesta 2 nähdään, että CFO:n kerroin (-0,687; $p < 0,001$) on negatiivinen ja interaktiomuuttujan $CFO \times NEGCF0$:n kerroin (0,084; $p < 0,001$) on positiivinen ja tilastollisesti merkitsevä. Merkitsevä interaktiomuuttujan kerroin tarkoittaa, että kassavirran yhteys jaksotuseriin eroaa negatiivisen ja positiivisen kassavirran yrityksillä. Esimerkiksi sarakkeessa 2 kerroin (-0,687) tarkoittaa, että kassavirtojen ollessa positiivinen, kassavirran yhden yksikön kasvu lisää jaksotuserien määrää 0,687 yksiköllä (määritelmän mukaan jaksotuserät ovat keskimäärin negatiiviset ja harkinnanvaraisten erien lisääminen kasvattaa jaksotuserien itseisarvoa). Negatiivisen kassavirran yrityksillä vastaava kerroin on -0,603 (-0,687 + 0,084). Negatiivisen kassavirran yrityksillä kassavirran kasvun yhteys jaksotuseriin on siten pienempi. Nämä koko aineistolle tehtyjen testien kertoimet ovat odotetun mukaisia ja antavat empiiristä tukea hypoteesille H_1 , jonka mukaan pk-yrityksissä on havaittavissa ehdollista konservatismia.

Suomalaisten pk-yritysten ehdollisen konservatismiin yhteys tilintarkastuksen laatuun ja yritysten verosuunnittelukannustimiin

Taulukko 5. OLS regressio koko aineistolle. Regressiokertoimet ja (p-arvot). Perusmalli ilman kontrollimuuttujia (sarake 1) ja malli kontrollimuuttujilla (sarake 2). (n = 46 001)

	(1) JAKSOTUSERÄT	(2) JAKSOTUSERÄT
<i>CFO</i>	-.746*** (<i><.001</i>)	-.687*** (<i><.001</i>)
<i>NEGCF0</i>	-.044*** (<i><.001</i>)	-.036*** (<i><.001</i>)
<i>CFOxNEGCF0</i>	.009*** (<i><.001</i>)	.084*** (<i><.001</i>)
<i>CFOxVELKAANTUNEISUUS</i>		-.001** (.030)
<i>CFOxNEGCF0xVELKAANTUNEISUUS</i>		.000 (.699)
<i>CFOxLNTASE</i>		-.009*** (<i><.001</i>)
<i>CFOxNEGCF0xLNTASE</i>		-.002 (.573)
<i>CFOxKASVU</i>		.000** (.016)
<i>CFOxNEGCF0xKASVU</i>		.000** (.012)
<i>CFOxSYKLI</i>		.000* (.063)
<i>CFOxNEGCF0xSYKLI</i>		.000** (.014)
Vakio	.058*** (<i><.001</i>)	.058*** (<i><.001</i>)
n	46001	46001
R2	.335	.338

Muuttujakuvaukset taulukossa 1
*** *p* < .01, ** *p* < .05, * *p* < .1

Taulukossa 6 esitetään empiiriset tulokset koskien hypoteesia 2, jonka mukaan tilintarkastuksen laadulla on yhteys ehdolliseen konservatismiin. Muuttujien *CFO* ja *NEGCF0* kertoimet ovat samankaltaisia ei-Big4- ja Big4-ryhmissä. Positiivisen kasvavirran yhteys jaksotuseriiniin on suurempi ei-Big4 yrityksillä (-0,708 vs. -0,580). Havaittu ero kertoimissa on tilastollisesti merkitsevä ($\text{Chi}^2 = 9,51$; $p = 0,002$). Interaktiomuuttujan *CFOxNEGCF0* regressiokerroin on itseisarvoltaan suurempi (0,175; $p < 0,001$) Big4-ryhmän yrityksillä kuin ei-Big4-ryhmässä (0,151; $p < 0,001$). Molemmissa ryhmissä kerroin on positiivinen. Interaktiomuuttujan regressiokerroin ei eroa merkitsevästi ryhmien välillä ($\text{Chi}^2 = 0,03$; $p = 0,853$), joten emme saa empiiristä tukea hypoteesille 2, jonka mukaan ehdollisen konservatismiin ja tilintarkastuksen laadun välillä olisi yhteys.

Taulukko 6. PNS regressio BIG4 ja ei-BIG4 tarkastetuille yhtiöille. Chi2 testi kertoimien erolle. Regressiokertoimet ja (p-arvot). (n = 46 001)

	BIG4		Chi2 (p)
	Ei	KYLLÄ	
<i>CFO</i>	-.708*** (.001)	-.580*** (.001)	9.51*** (.002)
<i>NEGCF0</i>	-.044*** (.001)	-.016*** (.003)	16.66 (.001)
<i>CFOxNEGCF0</i>	.151*** (.001)	.175*** (.001)	0.03 (.853)
<i>CFOxVELKAANTUNEISUUS</i>	-.001* (.053)	-.070*** (.001)	
<i>CFOxNEGCF0xVELKAANTUNEISUUS</i>	.000 (.260)	.068*** (.001)	
<i>CFOxLNTASE</i>	-.008*** (.001)	-.011*** (.001)	
<i>CFOxNEGCF0xLNTASE</i>	-.020*** (.001)	-.008* (.094)	
<i>CFOxKASVU</i>	.000** (.022)	.003 (.301)	
<i>CFOxNEGCF0xKASVU</i>	.000* (.080)	-.004 (.184)	
<i>CFOxSYKLI</i>	.000 (.113)	.000 (.327)	
<i>CFOxNEGCF0xSYKLI</i>	-.001*** (.001)	-.001 (.250)	
Vakio	.063*** (.001)	.033*** (.001)	
n	37981	8020	
R2	.339	.359	

Muuttujakuvaukset taulukossa 1
 *** $p < .01$, ** $p < .05$, * $p < .1$

Taulukossa 7 esitetään empiiriset tulokset koskien hypoteesia 3, jonka mukaan verokannustimen ja ehdollisen konservatismien välillä on yhteys. Molemmassa ryhmissä muuttujan *CFO* kertoimet (-0,648; $p < 0,001$; -0,823; $p < 0,001$) ovat negatiivisia ja tilastollisesti merkitseviä. Interaktiomuuttujan *CFOxNEGCF0* regressiokerroin on positiivinen ja merkitsevä (0,075; $p < 0,001$) verotappio -ryhmässä, mutta negatiivinen ja merkitsevä ei verotappioita omaavassa ryhmässä (-0,428; $p < 0,001$). Chi² testin kerrointen erolle (38,94; $p < 0,001$) on merkitsevä 99 % merkitsevyytasolla. Näin ollen hypoteesin 3 mukaan odotettavalle erolle saadaan empiiristä tukea vertailuryhmien väliltä. Ei verotappioita omaavassa ryhmässä kassavirtojen ollessa negatiivinen, sen kasvu lisää voimakkaammin jaksotuserien määrää kuin positiivisen kassavirran

Suomalaisten pk-yritysten ehdollisen konservatismiin yhteys tilintarkastuksen laatuun ja yritysten verosuunnittelukannustimiin

tapauksessa. Ehdollisen konservatismiin näkökulmasta voidaan sanoa, ettei huonojen uutisten (negatiivisen kassavirran) yhteys raportointiin loivene, kun tarkastellaan pelkästään positiivista tulosta tekeviä yrityksiä.

Taulukko 7. OLS regressiot erikseen verotappio ja ei-verotappiota yhtiöille. Chi2 testi kertoimien erolle. Regressiokertoimet ja (p-arvot). (n = 46 001)

	VEROTAPPIO		Chi2 (p)
	EI	KYLLÄ	
<i>CFO</i>	-.648*** (<i><.001</i>)	-.823*** (<i><.001</i>)	19.02*** (<i><.001</i>)
<i>NEGCF0</i>	.003 (.278)	-.045*** (<i><.001</i>)	70.35*** (<i><.001</i>)
<i>CFOxNEGCF0</i>	-.428*** (<i><.001</i>)	.075*** (<i><.001</i>)	38.94*** (<i><.001</i>)
<i>CFOxVELKAANTUNEISUUS</i>	-.304*** (<i><.001</i>)	.000 (.191)	
<i>CFOxNEGCF0xVELKAANTUNEISUUS</i>	.460*** (<i><.001</i>)	.000 (.873)	
<i>CFOxLNTASE</i>	-.014*** (<i><.001</i>)	-.003* (.083)	
<i>CFOxNEGCF0xLNTASE</i>	.032*** (<i><.001</i>)	-.008** (.045)	
<i>CFOxKASVU</i>	.000** (.038)	.001** (.027)	
<i>CFOxNEGCF0xKASVU</i>	-.001 (.215)	-.001** (.014)	
<i>CFOxSYKLI</i>	.009*** (<i><.001</i>)	.000 (.684)	
<i>CFOxNEGCF0xSYKLI</i>	.024*** (<i><.001</i>)	.000 (.581)	
Vakio	.098*** (<i><.001</i>)	-.037*** (<i><.001</i>)	
n	32363	13638	
R2	.525	.343	

Muuttujakuvaukset taulukossa 1
*** *p*<.01, ** *p*<.05, * *p*<.1

Pohdinta ja päätelmät

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella suomalaisten ei-pörssilistautuneiden osakeyhtiöiden raportoinnin laatua mittaavaa niin sanottua ehdollista konservatismia. Tässä suomalaisten pienten ja keski suurten osakeyhtiöiden ehdollista konservatismia käsitelleessä tutkimuksessa on lähtökohtana, että ehdollinen konservatismi soveltuu raportoinnin laadun mittaamiseen otoksessa, jonka muodostavat suomalaiset pk-yritykset. Tutkimuksessa hyödynsimme Ball & Shivakumarin (2005) ehdollisen konservatismiin operationalisointia pk-yritysten tarkastelussa.

Tutkimuksen ensimmäinen hypoteesi, jonka mukaisesti tarkastelimme raportoinnin hyvää laatua mittaavaa ehdollista konservatismia pk-yrityksissä, sai tukea empiirisissä testeissä. Tulos tukee myös aikaisempaa tutkimusta siinä, että keskittynyt omistusrakenne, joka on tyypillistä pk-yrityksissä, vaikuttaa raportoinnin laatuun (kts. esim. Boubakri ym. 2005; Beuselinck & Manigart 2007).

Tutkimuksen toisen hypoteesin mukaisesti tarkastelimme tilintarkastuksen laadun ja konservatismiin välistä yhteyttä pk-yrityksissä. Tutkimustuloksemme osoittavat, että suurten ja pienten tilintarkastusyhteisöjen välillä ei näytä olevan eroa tilintarkastuksen laadun ja konservatismiin välillä pk-yrityksissä. Tämä havainto on yhteneväinen aikaisemman kirjallisuuden suhteen siinä, että pienet tilintarkastusasiakkaat saavat pieniltä tilintarkastusyhteisöiltä laadukasta tilintarkastuspalvelua (Louis 2005).

Tutkimuksen kolmas hypoteesi tarkasteli verokannustimen yhteyttä ehdolliseen konservatismiin. Tutkimustuloksissamme näkyy ehdollinen konservatismi niissä yrityksissä, joilla on verotuksellisia tappiota. Sen sijaan se ei näy yrityksissä, joilla ei ole verotuksen tappioita. Vaihtoehtoinen tulkinta sille, että verotuksen tappiot vaikuttavat ehdolliseen konservatismiin liittyy yrityksen kannattavuuden ja ehdollisen konservatismiin mahdolliseen yhteyteen. Tappiollinen toiminta itsessään on omiaan synnyttämään omaisuuserien kulukirjauksia, koska määritelmällisesti omaisuuserät voivat olla merkittynä taseeseen ainoastaan silloin, jos niihin liittyy odotuksia positiivisista tulevaisuuden kassavirroista. Tällaisten positiivisten kassavirtojen puuttumisen tulisi synnyttää ehdollisen konservatismiin mukainen kulukirjaus. Näin ollen yrityksen toiminnan tappiollisuus sellaisenaan voisi aiheuttaa tilanteen, jossa menojen kuluksi kirjaaminen nopeutuu suhteessa tuottojen kirjaamiseen tuloslaskelmaan aiheuttaen konservatiivista raportointia.

Tutkimuksen tulokset tuottavat uutta tietoa suomalaisten pk-yritysten verokannustimien, tilintarkastuksen ja ehdollisen konservatismiin välisistä yhteyksistä. Se myös nostaa esiin uusia kysymyksiä. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että ehdollista konservatismia esiintyy suomalaisissa pk-yrityksissä ja verokannustimilla on vaikutusta sen esiintymiseen. Tilintarkastuksen laadun vaikutuksesta eh-

dollisen konservatismiin esiintymiseen pk-yrityksissä ei saada empiiristä tukea, mikä mielestämme voi johtua siitä, että tilintarkastuksen laatua ei voitane yksiselitteisesti mitata tilintarkastustoimiston koolla.

Jatkotutkimuksissa olisi syytä pyrkiä analysoimaan tarkemmin liiketoiminnan tappiollisuuden ja ehdollisen konservatismiin yhteyttä. Tässä tutkimuksessa hyödynnetyt raportoinnin laadun havaitsemiseen käytetyt ehdolliseen konservatismiin liittyvät testit ovat tutkimuskirjallisuudessa yleisesti hyväksytyjä ja niitä pidetään luotettavina raportoinnin laatua kuvaavina testeinä. Kuitenkin on tärkeää huomata, että raportoinnin laatua voidaan testata myös muilla tavoin (Scott 2015). Siksi jatkotutkimuksissa olisi paikallaan käyttää muitakin raportoinnin laadun mittareita.

Lähteet

- Ahmed, A. S. & Duellman, S. 2007. Accounting Conservatism and Board of Director Characteristics: An Empirical Analysis, *Journal of Accounting and Economics*, 43(2-3), 411–437.
- Ahmed, A. S., & Duellman, S. 2013. Managerial Overconfidence and Accounting Conservatism, *Journal of Accounting Research*, 51(1), 1–30
- Andries, K., Cools, M. & van Uytbergen, S. 2016. To Shift or Not To Shift? Inter-temporal Income Shifting as a Response to the Risk Capital Allowance Introduction in Belgium, *European Accounting Review*, 26(3), 531–559.
- Ball, R. & Shivakumar, L. 2005. Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness, *Journal of Accounting and Economics*, 39(1), 83–128.
- Ball, R., Kothari, S. P. & Robin, A. 2000. The Effect of International Institutional Factors on Properties of Accounting Earnings, *Journal of Accounting & Economics*, 29, 1–51.
- Ball, R., Robin, A. & Sadka, G. 2008. Is financial reporting shaped by equity markets or by debt markets? An international study of timeliness and conservatism, *Review of Accounting Studies*, 13(2/3), 168–205.
- Basu, S. 1997. The conservatism principle and asymmetric timeliness of earnings, *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 3–37.
- Beaver, W. H., & Ryan, S. G. 2005. Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modeling, *Review of accounting studies*, 10(2), 269–309.
- Beuselinck, C., & Manigart, S. 2007. Financial reporting quality in private equity backed companies: The impact of ownership concentration. *Small Business Economics*, 29, 261–274.
- Bona-Sanchez, C., J. Perez-Aleman, & D. J. Santana-Martin. 2011. Ultimate Ownership and Earnings Conservatism, *European Accounting Review*, 20(1), 57–80.
- Bornemann, T. 2018. Tax avoidance and accounting conservatism. *Wu International Taxation Research Paper Series*, (2018-04).
- Boubakri, N., Cosset, J.C., & Guedhami, O. 2005. Postprivatization corporate governance: The role of ownership structure and investor protection, *Journal of Financial Economics*, 76(2), 369–399.
- Burgstahler, D. C., Hail, L., & Leuz, C. 2006. The importance of reporting incentives: Earnings management in European private and public firms, *The accounting review*, 81(5), 983–1016.
- Cano-Rodríguez, M. 2010. Big auditors, private firms and accounting conservatism: Spanish evidence. *European Accounting Review*, 19(1), 131–159.
- DeAngelo, L. E. 1981. Auditor size and audit quality. *Journal of accounting and economics*, 3(3), 183–199.
- Dechow, P. M. 1994. Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals. *Journal of accounting and economics*, 18(1), 3–42.
- Dietrich, J. R., Muller, K. A., & Riedl, E. J. 2007. Asymmetric timeliness tests of accounting conservatism. *Review of Accounting Studies*, 12(1), 95–124.
- Elshafie, E. 2022. The impact of reducing reporting requirements on audit quality, auditor effort and auditor conservatism. *Accounting Research Journal*, (ahead-of-print).
- Huizinga, H., & Laeven, L. 2008. International Profit Shifting within Multinationals: A Multi-Country Perspective, *Journal of Public Economics*, 92(5-6), 1164–1182.

*Suomalaisten pk-yritysten ehdollisen konservatismiin yhteys tilintarkastuksen
laatuun ja yritysten verosuunnittelukannustimiin*

- Khurana, I., & Raman, K. 2004. Litigation risk and the financial reporting credibility of Big 4 versus non-Big 4 audits: Evidence from Anglo-American countries. *The Accounting Review*, 19(2), 473–495.
- Kim, B., & Jung, K. 2007. The influence of tax costs on accounting conservatism. *KAIST College of Business Working Paper Series*, (2007-006).
- Klassen, K. J., & S. K. Laplante. 2012. Are US Multinational Corporations Becoming More Aggressive Income Shifters? *Journal of Accounting Research*, 50(5), 1245–1285.
- Knechel, W. R., Krishnan, G. V., Pevzner, M., Shefchik, L. B., & Velury, U. K. 2013. Audit quality: Insights from the academic literature. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32(Supplement 1), 385–421.
- Kravet, T. D. 2014. Accounting Conservatism and Managerial Risk-Taking: Corporate Acquisitions, *Journal of Accounting and Economics*, 57(2-3), 218–240.
- Krishnan, G. V., Ma, M. S., & Yan, W. 2017. Do auditors with a deep pocket provide a high-quality audit? https://www.uts.edu.au/sites/default/files/Gopal%20Krishnan_2016%20Summer%20Conference.pdf
- LaFond, R., ja R. L. Watts. 2008. The information role of conservatism. *The Accounting Review*, 83(2), 447–478.
- Lara, J. M. G., B. G. Osma, & F. Penalva. 2014. Information Consequences of Accounting Conservatism, *European Accounting Review*, 23(2), 173–198.
- Liao, P. C., & Radhakrishnan, S. 2016. The effects of the auditor's insurance role on re-
porting conservatism and audit quality. *The Accounting Review*, 91(2), 587–602.
- Lin, K., L. F. Mills, & F. Zhang. 2013. Public versus Private Firm Responses to the Tax Rate Reduction in China, *Journal of the American Taxation Association*, 63(1), 137–163.
- Louis, H. 2005. Acquirers' abnormal returns and the non-Big 4 auditor clientele effect. *Journal of accounting and economics*, 40(1-3), 75–99.
- Lu, T., & Sapra, H. 2009. Auditor conservatism and investment efficiency. *The Accounting Review*, 84(6), 1933–1958.
- Mohammed, N. H., Ku Ismail, K. N. I., & Amran, N. A. 2019. Audit quality and accounting conservatism. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 5(2), 1–23.
- Niemi, L., Knechel, W. R., Ojala, H., & Collis, J. (2018). Responsiveness of auditors to the audit risk standards: Unique evidence from Big 4 audit firms. *Accounting in Europe*, 15(1), 33–54.
- Ojala, H. Malo, P. & Penttinen, E. 2023. Private firms' tax aggressiveness and lightweight pre-tax-audit interventions by the tax administration. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Forthcoming.
- Ojala, H. T., Kinnunen, J., Niemi, L., Troberg, P., & Collis, J. 2020. What turns the taxman on? Tax aggressiveness, financial statement audits and tax return adjustments in small private companies. *International Journal of Accounting*, 55(03), 2050011.
- Ojala, H., Collis, J., Kinnunen, J., Niemi, L., & Troberg, P. 2016. The demand for voluntary audit in micro-companies: Evidence from Finland. *International Journal of Auditing*, 20(3), 267–277.
- Palmrose, Z. V. 1988. An analysis of auditor litigation and audit service quality. *The Accounting Review*, 63(1), 55–73.
- Peek, E., Cuijpers, R., & Buijink, W. 2010. Creditors' and shareholders' reporting demands in public versus private firms: Evidence from Europe. *Contemporary Accounting Research*, 27(1), 49–91.
- Qiang, X. 2007. The effects of contracting, litigation, regulation, and tax costs on conditional and unconditional conservatism: Cross-sectional evidence at the firm level. *The Accounting Review*, 82(3), 759–796.

- Ryan, S. G., & Zarowin, P. A. 2003. Why has the contemporaneous linear returns-earnings relation declined? *The Accounting Review*, 78(2), 523–553.
- Scott, W. R. 2015. *Financial accounting theory* (seventh edition). Pearson.
- Tilastokeskus. 2022. Tiedot haettu internet-linkin kautta https://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html, 2.10.2022.
- Watts, R. L. 2003. Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons*, 17, 207–221.

Internetlähteet

- Tilastokeskus (https://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html).
- Tilintarkastuslaki 1141/2015